І чужому научайтесь,
І свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N.J. 07303
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXXI. Ч. 200. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 24-го ЖОВТНЯ (OCTOBER) 1964 No. 200. VOL. LXXI

КАСТРО ПРИЗНАЄ НАЯВНІСТЬ ПОВСТАНЦІВ НА КУБІ

Гавана. — 22-го жовтня кубинський диктатор Фідель Кастро публічно признався до того, що на Кубі діють проти нього повстанці. Він заявив, що окремі відділи розбили загони повстанців, (він їх називає „бандами") в двох провінціях: Матанзас і Ляс Вілляс. В промові до кубинської молоді в місті Санта Кляра Кастро оскаржував ЗДА, що їхня Центральна Розвідча Агенція зробила собі ці обидві провінції центром своїх операцій. Кастро заявив: „Наші відважні войовники з військових з'єднань - батальйонів, що є призначені до поборювання бандитів, розбили ці банди чужих наємників". Ці слова Кастра є першим урядовим потвердженням, що на Кубі, головним чином в Ескамбріїських горах в провінції Ляс Вілляс, діють окремі групи повстанців. Досі були лише приватні повідомлення про те, що в тому районі на Кубі оперують повстанські групи. Уряд мовчав про це, хоч чужі дипломати, які їздили до того району, бачили урядові військові застави та заблоковані деякі шляхи. В останніх тижнях не було ніяких познак, що на Кубі ведеться боротьба повстанців проти Кастра. Аж тепер Кастро признався до того, що проти нього діють повстанці, звалюючи всю вину на Центральну Розвідчу Агенцію ЗДА, яка, як твердить Кастро, „має найбільші збройні сили і найбільші ресурси в тих двох провінціях". Кастро казав, що в провінціях Матанзас і Ляс Вілляс діють „злочинні елементи, вишколювані в ЗДА, користуються американською зброєю", та перешкаджають в праці мирному населенню, до сіють терор та виконують саботажі. Кастро хвалився, що вже „розбито ті всі сили". Одночасно повідомляють з Маямі на Флориді, що Кастро обіцяв кубинцям дати нову „соціялістичну конституцію", бо давня конституція не діє від часу, коли прийшов до влади Кастро. Кубинський диктатор закликав молодь до посиленої праці, щоб можна було скінчити з тим обмеженням харчів, яке тепер обов'язує на Кубі.

Ґолдвотер плянує у виборчій кампанії порушувати головні ідеологічні проблеми

Вашингтон. — Республіканський кандидат на президента сенатор Беррі Ґолдвотер заявив на річних зборах співробітників агенції Юнайтед Пресс Інтернешенел, що в останніх тижнях перед виборами він порушуватиме головні ідеологічні проблеми, а саме говоритиме про ті різниці, які є між лібералізмом та консерватизмом. „Я зовсім не бажаю, ані я не є заінтересований в тому, казав Ґолдвотер, що робитиме якась там виборча округа, — я хочу порушувати проблеми, що мимо цікавляться всі американці. Люди цікавляться основними проблемами, і ми в цьому дусі продовжуватимемо нашу виборчу кампанію". Республіканський кандидат вже вів в цьому дусі виборчу кампанію в днях 16 і 17 жовтня. Ось головні пункти його програми, коли він буде вибраний президентом ЗДА: 1) Він обіцяє американцям теперішню систему соціяльних забезпечень, поліпшену забезпеченням в приватних агенціях, протиставлюючи її широкій програмі з медичною і лікарською опікою, яку, проєктує президент Джансон. 2) В ділянці економіки Ґолдвотер висуває вільну конкуренцію проти пропонованої урядом контрольованої економіки; 3) В закордонній політиці Ґолдвотер є за те, щоб комуністів вважати за ворогів, а не за „новознайдених приятелів"; 4) На думку республіканського кандидата на президента справу охорони громадянських прав мав би вирішувати президент „на базі свого сумління", бо ця проблема не повинна бути вирішувана під кутом „брутальної політичної сили".

Всі службовці Білого Дому пройдуть спеціяльну перевірку — після випадку з Дженкінсом

Вашингтон. — 21 жовтня в Білому Домі видано наказ, що всі службовці, від найвище поставлених в американському уряді, аж до стенографістки, мусять пройти спеціяльну особисту контролю. Кожен мас виповнити докладну листу запитань, без огляду на те, чи раніше вже проходив перевірку, чи ні. У запитнику є також пункт про те, чи дана особа була вже колись під арештом. Наказ про цю персональну контролю службовців Білого Дому видано після викриття випадку з високопоставленим службовцем Волтером Дженкінсом, який був за цей злочин супроти людської моральности вже двічі заарештований і тепер перебуває на психіятричній контролі. Дженкінс був заарештований вперше ще в 1959 р., але про це, як твердять у Білому Домі, нічого там не знали. Президент Линдон Б. Джансон заявив, що йому було не відомо про аморальну поведінку свого близького співробітника, якому довіряли також важливі оборонно-військові таємниці. Офіційні чинники дистрикту Колюмбія і навіть шеф поліції також заявили, що вони нічого не знали про аморальність Дженкінса. Виявляється, що між поліцією і державними органами безпеки не було жадного контакту. Розслідування у цій справі будуть публічно оголошені. Покищо не відомо, хто саме видав наказ про персональну контролю моральности службовців Білого Дому. Формуляри - запитники вже роздано службовцям, але ще не ясно, чи одержали той запитник та Джансона та його уряд, виступаючи одночасно в обороні „моральности".

В АМЕРИЦІ

● **Правник із міста Остіну,** Тексас, Труман О'Квіни твердить, що президент Джансон має право голосувати в повіті Блянко в Тексасі, хоч його фарма лежить в повіті Ґіллєспі. Джансон весь час платить виборчий податок в повіті Блянко, де є Джансон Сіті, з якого то міста він більше як 30 років тому перейшов до Вашингтону на федеральну працю.

● **Голова Демократичного Крайового Комітету** Бейлі оскаржує республіканців в тому, що вони ведуть таку огидну виборчу кампанію, якої досі ще не було в історії ЗДА. Бейлі казав, що республіканці приготовляють на найближчий тиждень знову якусь „несподіванку", в якій очорнюватимуть президен-

● **В Ню Йорку** відбулася прем'єра фільмової версії славної оперетки „Май фер леді", на якій були присутні найславніші фільмові зірки. Тисячі людей займали „безплатні" місця на вулицях біля кіна „Крітеріон" по поліційною бар'єрою, щоб побачити кінові зірки і їхню одягу.

● **Департамент Торгівлі** повідомляє, що американці більше видають своїх прибутків на закуп різних товарів, ніж ощаджують, і що це є добре для економіки, яка внаслідок цього збільшується. В третій чверті цього року американці заощадили з кожного долара по 7.5 цента.

В Ню Йорку почався похорон кол. президента ЗДА Герберта Гувера

Ню Йорк. — В четвер 22-го жовтня в церкві св. Вартоломія відбувся приватний похорон колишнього 31-го президента ЗДА Герберта Кларка Гувера, який помер у вівторок 20-го жовтня в готелі Валдорф - Асторія, де він мешкав 30 років. В цих сумних похоронних обрядах взяли участь обидва кандидати на президента — президент Л. Б. Джансон і сенатор Б. Ґолдвотер. Обидва живі колишні президенти 80-річний Труман і 74-річний Айзенгавер не могли бути присутні, бо були хворі. Трумана заступала його донька Марґарета із своїм чоловіком Клифтоном Деніелом, співробітником щоденника „Ню Йорк Таймс". Айзенгавер саме того дня був у шпиталі Волтера Ріда у Вашингтоні, бо занедужав на горло, а Труман в четвер залишив шпиталь в Кензас Сіті, Мізурі, де лікувався від нещасливого випадку, в якому зламав був собі два ребра. Присутній був також демократичний кандидат на віцепрезидента сенатор Гюберт Г. Гомфрі і республіканський кандидат на це саме становище конґресмен Вілліям Е. Міллер. Присутні були і два колишні республіканські кандидати на президента Ричард М. Ніксон і Томас Е. Дюї. В церкві було коло 500 запрошених осіб, хоч церква може вмістити разом із балконами 1 400. Між присутніми були і представники чужих амбасад і консулятів. Похоронну молитву відчитав парох церкви св. Вартоломія о. д-р Теренс Дж. Фінлей Молитва тривала 14 мінут, вона зачиналася словами: „Перед Тобою, о Небесний Отче, згадуємо Твойого слугу Герберта Кларка Гувера, який відійшов від нас до повної ясности Твоєї вічної присутности". Тіло покійного перевезуть поїздом до столиці Вашингтону, де воно лежатиме в Ротонді, і де громадянство зможе віддавати йому останню прислугу, і де президент Джансон складе вінок. В неділю 25-го жовтня тіло перевезуть до Вест Бренчу, де народився покійний президент. З родини колишнього президента були присутні його два сини Герберт і Аллен і також 6 внуків. Родина сиділа в першій лавці направо а Президент в першій лавці зліва. Всі інші визначні особи сиділи в дальших лавках.

16-членна двопартійна комісія з'ясовує закордонну політику ЗДА

Вашингтон. — 21-го жовтня президент Джансон конферував із 16-членною двопартійною комісією, яка є дорадчим тілом Президента в справах закордонної політики. Президент просив цю комісію про допомогу при вирішуванні таких трьох проблем: 1. Взаємини ЗДА з комуністичними державами. „Мусимо, казав Джансон, оборонити волю і підтримувати справу миру в світі". 2. Справа атлантійського об'єднання європейських держав є дуже важлива. ЗДА хотіли б тісніше співпрацювати з європейськими державами, бо Північно - Атлантійське Об'єднання (НАТО) впродовж останніх років виявило велику силу. 3. ЗДА мусять працювати в тому напрямку, щоб не допустити до поширення атомової зброї. Президент заявив, що, треба, щоб Комісія працювала з посіхом разом із державним секретарем Діном Раском, секретарем оборони Робертом МекНамарою та з іншими головними дорадниками Президента. В цій комісії є членами такі особи: Дін Ачесон, емеритований генерал Омар Бредлі, Аллен В. Доллес, колишній директор Центральної Розвідчої Агенції, Джан Меккклей — колишній американський комісар в Німеччині, та інші.

Раск підтримує плян створення фльоти з міжнародною залогою

Вашингтон. — Державний секретар Дін Раск, промовляючи з нагоди прибуття до вашингтонського порту озброєного атомовими ракетами нищильника „Клод В. Рікетс", заявив, що ЗДА є вирішені підтримувати проєкт атомової бойової фльоти, кораблі якої мали б бути обсаджені залогою різних держав. Нищильник „Клод Рікетс" має залогу з моряків таких держав: ЗДА, Англія, Західня Німеччина, Данія, Італія, Греція та Туреччина. Раск промовляв із восиного корабля, а дипломати й військові аташе з вище згаданих держав сиділи на Набережній вулиці. Після цеї церемонії привітання цього корабля публіка могла його оглядати. Найбільшими прихильниками цих атомових кораблів з мішаною залогою є німці, англійська Партія Праці давніше була проти цього пляну, як вона поставиться тепер до цього проєкту, не є відомо. Раск сказав, що цей плян має на цілі скріпити мир. Згідно з цим пляном таких кораблів мало б бути 25, і всі вони мали б бути озброєні атомовими ракетами. Ці кораблі мали б творити фльоту НАТО.

Генерал Двайт Д. Айзенгавер у шпиталі — бронхіт

Вашингтон. — 22-го жовтня колишній президент ЗДА, ген. Двайт Д. Айзенгавер, був змушений прибути до військового медичного центру Волтер Рід і там залишитись щонайменше на тиждень. Військовий лікар, генерал Ленард Гітон сконстатував, що ген. Айзенгавер захворів на легку форму бронхіту. Ця хвороба не є загрозливою, але утруднене дихання може погано вплинути на діяльність серця. 74-річний Двайт Д. Айзенгавер у 1955 році пережив важку серцеву атаку. Щоб запобігти різним ускладненням, доктор Гітон — особистий лікар Айзенгавера і керівник цього військового медичного центру, вирішив, що ген. Айзенгавер мусить пробути у шпиталі від тижня до 10 днів. Дружина колишнього президента вже прибула до медичного центру на відвідини свого чоловіка. Через запалення слизової оболонки ген. Айзенгавер має утруднене дихання і йому важко говорити. Ця хвороба змусила його відмовитися від запланованої поїздки до Ню Йорку на похорон 31-го президента ЗДА, Герберта К. Гувера, який помер від внутрішнього крововиливу 20-го жовтня.

Степана Дзюбу знову обрали на посадника Вінніпеґу

Вінніпеґ, Ман. — Що 2 роки тут вибирають нового посадника цього великого канадійського міста. У попередній каденції посадником Вінніпеґу був відомий громадський діяч Степан Дзюба. Тепер у перше в історії міста за останні 25 років, — його знову переобрано на посадника через акламацію. Проти цього популярного міського голови в останніх виборах не було навіть висунено іншого кандидата. Таким чином, Степан Дзюба продовжує свою працю без перерви вже впродовж 5-ти каденцій.

СОБОР УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В ЗДА РАДИТЬ У ЧЕСТЕРІ, ПА.

ВПреосв. Митрополит УПЦ Іоан Теодорович

Голова Консисторії УПЦ Впреосв. Архиєпископ Мстислав Скрипник

Честер, Па. — В п'ятницю 23-го жовтня ц. р. почався тут, в церкві Успіння Пресвятої Богородиці, Собор Української Православної Церкви у ЗДА, скликаний ВПреосв. Митрополитом Іоаном Теодоровичем. Започатковано Собор Соборною Службою Божою і Молебнем, під час якої всі учасники і делегати Собору приступили до св. Сповіді і св. Причастя. На порядку нарад Собору, після відкриття його ВПреосв. Митрополитом Іоаном, передбачені крім статутових і організаційних справ дві важливі доповіді — перша Владики Митрополита Іоана про стан Української Православної Церкви у ЗДА і доповідь ВПреосв. Архиєпископа Мстислава Скрипника, голови Консисторії УПЦ в ЗДА, про її діяльність та про діяльність існуючих при ній центральних установ та про виконання постанов попереднього Собору Церкви. Закінчаться наради Собору в неділю 25-го жовтня відправленням Служби Божої і Молебнем Подяки.

Ніксон домагається негайної акції в Південному В'єтнамі

Оґеста, Мейн. — Колишній віце - президент Ричард М. Ніксон заявив на пресовій конференції, що уряд президента Джансона накаже заraз після виборів американським збройним силам залишити Південний В'єтнам і цим спричинить нову перемогу комуністів. Ніксон гадає, що демократичний уряд ЗДА може зробити якусь нову ніби компромісову угоду з комуністами в справі Південного В'єтнаму, з якої скористають комуністи, як це було в Ляосі, і також буде поразкою ЗДА в тому азійському районі — коли ЗДА погодяться на якусь „невтралізацію" В'єтнаму, тоді тріюмфуватимуть китайські комуністи. Ніксон домагається, щоб ЗДА негайно діяли в справі В'єтнаму, бо тепер ще є сприятливі умовини для такої дії: 1) Немає згоди між Москвою і Пейпінґом; 2) Недавня китайська пробна атомова експльозія; Брак консолідації в Москві після скинення з прем'єрства Хрущова. Коли в Москві виясниться ситуація, міркує Ніксон, тоді новий московський диктатор напевно порозуміється з комуністичним Китаєм, і тоді важче буде Америці вирішити справу Південного В'єтнаму.

У Південному В'єтнамі настав зворот до кращого

Сайгон. — У Південному В'єтнамі настав зворот до кращого одначе в політичній, як воєнній ситуації. Після оприлюднення проєкту нової конституції Висока Державна Рада займається тепер спокійним переведенням країни з військового правління на цивільне. За новою конституцією збройні сили матимуть дальший поважний вплив на всі державні справи через Державну Раду Безпеки, яка має складатися з чотирьох осіб: президента, прем'єра, міністра військових справ і головного команданта збройних сил. Центром уваги є тепер вибір двох осіб на керівні становища: президента і прем'єра. Водночас позитивним явищем є зріст бойової вартости південно-в'єтнамського державного війська, що видно по вислідi останніх боїв. Тільки в 1-му останньому тижні згинуло по комуністичному боці 525 осіб а 150 були схоплені в полон, коли по стороні державного війська було менше втрат, як половина названих чисел. Звертають теж увагу на факт, що всупереч найбільшим зусиллям комуністичних партизанів — всі більші міста і всі повітові столиці є міцно в руках державної влади. Інша річ, що в умовинах партизанської війни трудно думати про нормальні парляментарні вибори.

Сартр відмовився від признаної йому нагороди Нобеля в ділянці літератури

Штокгольм. — Шведська Академія Наук признала нагороду Нобеля з ділянки літератури за 1964 рік французькому письменникові, поетові, журналістові і філософові — Жан-Полеві Сартрові. Сартр, який — дізнавшись про свою кандидатуру — попередив шведську Академію, що він нагороди не прийме, з місця відкинув її і таким чином зрікся також зв'язаної з тією нагородою суми 53.000 долярів. Секретар Академії Наук заявив, що ті гроші будуть повернені назад до Фонду нагороди Нобеля, бо Академія Наук признає нагороди без уваги на бажання кандидатів і лавреатів. Жан-Поль Сартр, який тепер має 59 років, є автором філософської течії так званого екзистенціялізму, який є апотеозуванням індивідуума, який стоїть сам, осамітнений у світі, та вирішує, що є в світі добре та що зле. Противники екзистенціялізму закидають йому безбожництво, ультра-лібералізм із сприянням комунізмові та кладення ваги на фізичні і матеріяльні вартості життя. Однак шведська Академія Наук мотивувала своє рішення тим, що Сартр є автором, „який був завжди багатий на ідеї і мав поважний вплив у нашому часі, головно через свою дуже свободи і боротьби за правду". Сартр мотивував відмову від нагороди Нобеля арґументом, що письменник не повинен приймати офіційних відзначення від будь-якої установи, бо тим він стає залежний від тієї установи свою творчість, що не є приємне з уваги на читачів. Сартр був тут послідовним, бо вже раніше відмовився від різних відзначень і нагород у Франції.

У ТАНТ ПРОПОНУЄ КОНФЕРЕНЦІЮ 5-ОХ АТОМОВИХ ДЕРЖАВ

Об'єднані Нації. — Генеральний секретар Об'єднаних Націй У Тант заявив на своїй пресовій конференції в минулий четвер 22 жовтня, що „може варта було б, щоб спробувати повести розмови між ЗДА, СССР, Британією, Францією і Комуністичним Китаєм у 1965 році" задля припинення всяких дальших атомових експериментів, противдіяння поширенню атомової зброї та обмірковування різних інших проблем з ділянки міжнародного роззброєння. Генеральний секретар ОН покликався при тому на недавно суґестію, що її зробив колишній республіканський кандидат на президента і колишній губернатор Алфред Лендон. У Тант признав, що скликання такої конференції п'ятьох атомових держав потребувало б полагодження спершу різних „дипломатичних і консулярних" проблем, але добавив, що це повинно бути другорядною справою в порівнянні з ініціятивою атомової зброї та шкідливістю для життя і здоров'я ядрових вибухів з уваги на радіяцію. У Тант назвав комуно - китайський атомовий вибух „жалюгідним" та пригадав, що Генеральна Асамблея ОН прийняла була в 1962 році резолюцію з засудженням всяких ядрових вибухів, включно з підземними. У Тант нічого не згадав про відмову Франції й Комуністичного Китаю підписати атомовий договір, заключений в 1963 році між ЗДА, Британією і СССР про заборону ядрових вибухів на землі, в повітрі і під водою та з дозволенням тільки таких експериментів під землею. У Тант промовчав також минулотижневий заклик Комуністичного Китаю, щоб усі атомові держави відмовилися від уживання атомової зброї та знищили всі свої атомові склади, — здаючи собі, очевидно, справу з суто пропагандивного й нереального такого проєкту. Речник З'єднаних Держав відмовився будь-що заявити до пропозиції У Танта щодо спільної конференції 5-ох атомових держав.

Большевицька верхівка з'ясовує причини позбавлення Хрущова влади

Москва. — У пів - тижневику „Партійная Жизнь" з четверга 22 жовтня ц. р. появилася велика передова стаття, в якій — хоч не названо імени Хрущова — недвозначно на його адресу натавровано всі його прогріхи, які спричинили його упадок. У тій статті сказано, що „ніхто" не може відновлювати у відношенні до себе культу Сталіна і поводитися самовладно і самовільно, нехтуючи порадами і досвідом своїх колеґ із партійного проводу. „Не можемо дозволити — пишеться там — щоб навіть найбільш авторитетна особа могла відмовитись від контролі збоку відповідальних властей і партійних організацій. Ніхто не може заявляти, що тільки він усе знає та не потребує знання і досвіду своїх товаришів. У цій справі кожний колектив мусить бути непримиримий та твердий аж до кінця. Він мусить знати, як поводитись у відношенні до людини, якій ставиться до всіх інших згори". За переконанням західних обсерваторів в Москві та стаття в „Партійной Жизні" є першою з циклу подібних статтей, які появляються в різних совєтських газетах. Большевицькі вожаки казали припинити в пресі і радіо атаки проти Хрущова, але водночас вони не всилі промовчувати всього, що зв'язане з позбавленням його влади з уваги на голосний відгук кремлівської палатної революції в усьому світі, зокрема дуже неприхильний відгук в різних комуністичних партіях. Заклик проводу французької комуністичної партії просто до компартії СССР, щоб вона з'ясувала причини і хід відсунення Хрущова і щоб це зробити безпосередньо спеціяльній делегації французьких комуністів, яка для цієї цілі приїхала б до Москви, вважається за доказ упадку поваги й престижу компартії СССР в очах закордонних компартій. Генеральний секретар Об'єднаних Націй У Тант пішов на своїй пресовій конференції 22 ц. м. ще дальше, бо хоч він застерігся, що годі видавати свій осуд про останні події в Москві, бо це „тамошня домашня справа", проте прославляв Хрущова, який ніби „зумів з'єднати собі довір'я світу, що він дійсно веде мирну політику співіснування" та заявив, що було б добре, як би сам Хрущов з'ясував, чому саме він відійшов від влади.

У Пакістані вбито кількасот страйкуючих робітників

Карачі. — Президент Східньо-пакістанської Федерації праці Фаіз Ахмед заявив, що від 12 жовтня ц. р. вбито „близько 400" робітників з джутово-волоконної промисловости, — які страйкують в боротьбі за визначення мінімуму обов'язкової заплати, бо там до цього часу власники накидали таку платню, як їм хочеться. Названий робітничий діяч, — який є членом Управи Міжнародної Організації Праці, що є агенцією Об'єднаних Націй, загрозив піднесенням цієї справи на терені Об'єднаних Націй, — якщо пакістанський уряд не переведе суворого слідства і не арештуватиме й карати винуватців. Він закидає власникам підприємств, охоплених страйком, що вони наймають хуліганів для тероризування страйкуючих робітників вбивствами та що й поліція, діючи за вказівками фабрикантів, поводиться безоглядно з робітниками. Джутові волокна є головним предметом експорту з Східнього Пакістану та предметом товарообміну. З отих волокон виробляють головно мішки на зерно та основу під килими.

У СВІТІ

● **До Москви в'їхав** в середу 21 жовтня ц.р. віз, запряжений парою коней, який був від грудня минулого року засобом локомоції для п'ятьох членів американської родини Джіллісів з Річмонду у Вірджінії. Ця родина, що складається з 43-річного батька, 41-річної матери і трьох дітей від 9 до 18 років, переїхала тим возом 11 европейських країн, почавши від Антверпену, і прибула до СССР 12 вересня ц.р. Вони бачили подорозі яких 2 мільйони совєтських громадян, але ні одна особа не поінформувала їх, що нема вже при владі Хрущова, якого вони хотіли відвідати.

● **Паризька преса проголосила** листа якоїсь освіченої жінки з Тифлісу з дати 12 ц.м., отже ще до упадку Хрущова, що його авторка писала вже про „примусовий відпочинок" Хрущова у Сочі та недалекий його відхід. Авторка того листа повідомляла, що зникло багато хрущовських прихильників і що люди бояться нової хвилі терору, якщо до влади прийдуть нові правителі. Паризька преса вважатиме той лист, як доказ, що підготова до виникнення Хрущова тривала довший час і що про це знали деякі, кругах з совєтських громадян.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand Street, Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provide for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J. 07303

Велика подія

Від учора, п'ятниці 23-го жовтня, увага великої української спільноти не тільки в цій країні, але й в інших вільних країнах світу звернена на місто Честер у Пенсилвенії. Там бо вчора почався і продовжуватиметься сьогодні й завтра четвертий з черги Собор Української Православної Церкви в З'єднаних Державах Америки.

Ця увага подиктована двома головними моментами: важливістю Української Православної Церкви, вплив і роля якої з кожним роком збільшуються, і загальними як українськими, так і міжнародними обставинами, в яких цей Собор відбувається. До цього долучуються ще й деякі інші моменти, як тривога, так і надії, що їх з цим Собором зв'язується.

Собор, згідно з проголошеною програмою, почався Соборною Богослужбою і Молебнем та св. сповіддю і св. причастям усіх його учасників в церкві Успіння Пресвятої Богородиці. До цих молитов напевно приєднаються й молитви багатьох українців у світі, які прохають Всемогучого Бога про допомогу і ласку провести й завершити цей Собор на його славу та на добро Української Православної Церкви й українського народу.

Приєднуємось до цих молитов і ми, бажаючи Соборові якнайкращих успіхів.

Зовнішні події і вибори

Палатна революція в Кремлі, жертвою якої впав Нікіта Хрущов, вибух першої атомової бомби в комуністичному Китаї та прихід соціялістів до влади в Британії — це були ті закордонні події, які природно відвернули увагу американців від таких внутрішньокрайових справ, як недавні расові заворушення, проблема опіки над старшими віком людьми чи фінансова політика Уряду. Однак, на диво ці закордонно - політичні справи, особливо в СССР і комуністичному Китаї, не вплинули на хід передвиборчої агітації настільки, щоб виразно перехилити настрої виборців в сторону того чи другого кандидата. Відомо, що президент Джансон досить легковажно й оптимістично поставився до тих трьох світових подій. Голова Республіканського Крайового Комітету Дін Бирч, як теж і сенатор Беррі Голдвотер в радіо - телевізійному виступі минулої середи критикували становище Президента і в загальному закидали йому „слабість" та „м'якість" у відношенні до комунізму і фальшиву оцінку відносин в міжнародному комуністичному русі.

Але головні закиди республіканців на адресу теперішнього Уряду стосуються відносин з ділянки моралі. Найвидатніші республіканські діячі з Голдвотером у проводі раз-у-раз пригадують грошові афери промисловця - обманця Біллі Сол Естеса, „меткого" секретаря демократичної більшости в Сенаті Роберта Бейкера та одного з його спільників Метю МекКлоскі, наводячи їхні афери як ніби доказ корупції в державному апараті. Ця республіканська кампанія з таврyванням занепаду моралі в громадському житті та урядничих рядах посилилась у зв'язку із арештуванням за неморальну поведінку високого урядовця в Білому Домі Волтера Дженкінса. Республіканці закидають Президентові, що він не настоював на тому, щоб слідство виявило всю правду в „бизнесах" Роберта Бейкера, і заявляють, що він повинен був знати, що Дженкінса вже п'ять років тому арештовано за подібну провину, отже його не треба було допускати до засідань Крайової Ради Безпеки.

Демократична сторона також не кладе головного натиску на сутні ділові проблеми внутрішнього державного життя і закордонної політики, а поборює Голдвотера постійно повторюваним закидом, що він — незрівноважений, керується імпульсами, говорить більше про війну, як про мир, не здає собі справи із загрози атомової війни і тому, ставши президентом, може штовхнути Америку і світ у провалля катастрофи. Трохи дивно слухати всі оті обосторонні оскарження: Голдвотер твердить, що Джансон „не розуміє" завдань Президента З'єднаних Держав і не визнається в розвитку міжнародних подій, а Джансон майже те саме завертає на адресу свого опонента, закидаючи Голдвотерові політичну незрілість. Недарма Д. Д. Айзенгавер заявив, що він не знає „більш персональної" передвиборчої кампанії, як та, що тепер ведеться.

Вже за десять днів виявиться, чи події в СССР і комуністичному Китаї захитали довір'ям виборців до закордонної політики Уряду ЗДА, чи — навпаки — вони вважають, що ця політика правильна.

Грабіжницька „єдність і любов"

17-го жовтня в Києві відбулось „урочисте засідання ЦК комуністичної партії України", присвячене „20-річчю визволення Совєтської України від фашистської окупації". На це засідання прибув із Москви А. Мікоян — член Президії КПСС, останній могіканин з ленінсько - сталінсько - хрущовського „керівництва". Цікаво, що першим промовляв не він, а П. Шелест — перший секретар ЦК КП України. Варто відмітити й те, що в Київ не прибув з Москви Підгорний, доля якого, після нової зміни в Кремлі, як і доля іншого „націонала", узбека Рашідова, дуже туманна. Про що доповідав П. Шелест? Головна тема його довгої промови — побажана Кремлем „єдність" у лавах українського народу і єдність України з Росією. Отже, він підкреслював те, що тривожить Москву, як окупанта України. Він сказав, що в часі другої світової війни загинуло 4 500 000 українців, і „понад 2 000 000 насильно вивезено на фашистську каторгу". Але „фашистські окупанти не знайшли на Україні квіслінґів і петенів". Промовець ствердив, що „війна була перевіркою морально - політичної єдности українського народу" і що, мовляв, „український народ, як зіницю ока, береже ленінські ідеї дружби народів". П. Шелест вдав, що „забув", як сотні тисяч українців — вояків совєтської армії — здавалися в полон, щоб не воювати за ненависний комунізм, і лише жахливі катівні, практиковані німецько - гітлерівськими „надлюдьми" спинили той процес розвалу совєтської армії й імперії. Не називаючи на ім'я УПА, промовець визнав, долучуючи наклеп на українців, що „жалюгідна купка недобитих українських буржуазних націоналістів . . . ставши прислужниками німецького фашизму, створили або намагалися створити з відома своїх хазяїв озброєні банди". Ці „банди" нібито грабували і вбивали мирних жителів. Очевидно, в Москві й досі не забули, як довелося укладати окрему угоду з Чехо - Словаччиною й Польщею, щоб спільно поборювати Українську Повстанську Армію, як носія ідеї незалежности і державности української нації. Промовець навів багато цифрових даних про зріст економіки України, — не кажучи, куди йдуть плоди праці українського народу, що бідує й далі, неначе ще й досі не закінчилась друга світова війна. Лише двома словами згадав П. Шелест про „небувалий розвиток української культури і мистецтва", вдаючи, що йому нічого не відомо про потворну, насильну русифікацію на Україні, накидувану передусім українським дітям. Але головний натиск він клав на „єдності": Україна повинна бути „навіки возз'єднана" у складі СССР.

Другим промовляв Атанас Мікоян. Він також натискав на „єдність", додаючи при цьому, як то росіяни „люблять" Київ і Україну, хоч про цю „любов" переконливо говорять самі пограбовані Москвою українські міста і села та безконечні могили українських патріотів, які боролися й борються проти московського панування.

А. Заплітний

АМЕРИКАНСЬКИЙ ЛЕҐІОН І ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ

Американський Леґіон, організація колишніх вояків, яка начислює понад три мільйони членів, не раз критикував Державний Департамент за його дії і заяви, не добачаючи в них ясної, рішучої і послідовної лінії супроти Совєтського Союзу.

Тому, що ветеранські організації громадянство звичайно любить і поважає та до їхнього голосу прислухається, ця критика була дуже болючою для Державного Департаменту, особливо для осіб, які цю установу очолюють.

Тож зродилася думка запропонувати Управі Американського Леґіону перевірити діяльність Державного Департаменту через комісію, призначену цією ветеранською організацією. Пропозицію прийнято. П'ятичленна комісія, яка складалася виключно з ветеранів армії, більше як півроку перевіряла діяльність Державного Департаменту в столиці та за кордоном і кілька днів тому подала до загального відома свій звіт.

Одначе, слід зазначити, що Державний Департамент дуже звузив можливості комісії, поставивши вимогу, щоб перевірка була загальною і не заторкувала конкретних дій та заяв. Очевидно, така вимога не дала змоги основно дослідити діяльности Державного Департаменту з великою шкодою для загальної справи.

Ветеранська комісія, не дослідивши конкретних закидів, не могла ані виправдати тієї установи в очах громадянства, ані осудити її. Все таки в її звіті є багато цінних ствердженъ загального характеру, яких не повинні поминути всі ті чинники, що мають вплив на цю установу і за неї перед народом відповідають.

Звіт починається ствердженням, що Державний Департамент у достатній мірі забезпечений всіма засобами, щоб задовільно провадити доручені йому справи з ділянки закордонної політики, але, на думку комісії, йому бракує здібности встановити свою лінію в дії і послідовно її провадити.

На іноді дуже важкі закиди Департамент або взагалі не реаґує, або робить це по упливі довгого часу, і то відповідаючи тільки на запити окремих осіб та організацій, замість того, щоб негайно — точно і правдиво — подавати насвітлення якоїсь справи до прилюдного відома, маючи для цього різного роду можливості, як пресові конференції, листи до преси, навіть книжкові публікації. Тож раз-у-раз появляються закиди під адресою цієї установи. Деякі з них є тільки повторенням попередніх, але деякі зовсім нові. Деякі дрібні, які можна поминути, але деякі дуже поважні. Всі вони підривають довір'я до Державного Департаменту тому, що їх своєчасно не вияснюється.

Автори звіту виразно підкреслюють, що вони не насвітлюють основних проблем американської закордонної політики, бо ці справи належать до компетенції Президента держави. Державний Департамент має тільки проводити в життя напрямні, що їх встановив Президент, опрацьовувати проєкти основних заложень закордонної політики, які Президент має затвердити, і давати йому, Раді Безпеки та Конґресові інформації з ділянки закордонних справ.

Члени перевірчої комісії прийшли до переконання, що переважна більшість урядовців Департаменту добре знає свої завдання і здібна їх належно виконувати; що вони щиро віддані службі своєї нації, а ті, супроти яких є сумніви щодо льояльности та здібности, становлять меншість у цій установі.

У звіті сказано, що в розмовах з урядовцями можна було відчути, що вони свідомі загрози, яка йде від комунізму та комуністичних держав, від їхніх метод діяння та їхньої остаточної цілі — заволодіти вільним світом; хоч ті держави нібито за „мирне співіснування", вони рівночасно і безнастанно атакують вільний світ всіми родами зброї, політичної, економічної, психологічної, а часом навіть мілітарної. Уряд ЗДА — твердили ці урядовці, — день і ніч працює, щоб ударемнити ці заходи і задуми.

Одначе, — сказано далі у звіті, — наше громадянство довідується про щораз нові переговори з комуністичними державами у таких надзвичайно важливих справах, як справа роззброєння, справа поширення торгівлі, посилення культурного та технічного обміну, справа співпраці в дослідженні космічних просторів, справа мирного вживання атомової енергії. При цьому розгляд усіх цих справ іде в дуже приязній атмосфері. У зв'язку з цим появляються раз-у-раз вістки про „порозуміння", „зближення", „пристосовування", „поступки", „нормалізацію відносин", навіть „мирне співіснування", а рівночасно — вістки про підривну роботу комуністів в цілому світі, про їхню агресію, віроломство, обман, про зістрілювання безборонних американських літаків над Німеччиною . . .

В той же самий час, — стверджується в звіті, — уряд продає Москві на дуже корисних для неї умовинах пшеницю і запрошує совєтських техніків, як обсерваторів, на випробовування ракет у Кейп Кеннеді та на оглядини атомових уряджень у фабриках перетворювання морської води в солодку. Все це недоступне ні для американського загалу, ні навіть для американських науковців. Між заявами і ділами Департаменту — глибока прірва. Очевидно, громадянство прив'язує більшу вагу до його дій, як до його заяв, і з цієї розбіжности зроджуються серед громадянства замішання і недовір'я.

Члени перевірчої комісії ствердили також, що частина високих урядовців Департаменту, які творять закордонну політику, вірять, що кремлівські провідники „м'якшають" і що вони схильні розв'язувати всі міжнародні проблеми в примирливий та розумний спосіб. Одначе, пробним каменем такої тези, на думку членів комісії, повинні бути діла, а не слова комуністів. Історія багата на приклади совєтського підступства та віроломности. Так само дуже трудно доглянути розуміння комуністичної небезпеки та їхньої обманливої тактики в останніх переговорах з комуністичними урядами. Американську поставу в цих переговорах можна сміливо назвати апізментом у повному значенні цього слова.

Ніхто не буде перечити, — сказано у звіті, — що може зайти потреба переговорювати з комуністами, але американська сторона повинна бути рішучою і твердою. Вона повинна насамперед настоювати, щоб СССР дотримував угод, які підписав. Наприклад, якби Москва запропонувала конференцію в справі Берліну, то американська сторона повинна поставити категоричну вимогу, щоб комуністи перед тією конференцією розібрали „мур ганьби". Американська нація повинна знати, які поступки зробила вона комуністам і які концесії від них дістала.

Члени перевірчої комісії вважають однозгідно, що пробним каменем, який виявить, чи ЗДА мають здібність стояти у проводі вільного світу, буде їхня постава і їхня дія в Південному В'єтнамі, де важиться доля не тільки тієї країни, але й цілого азійського континенту. Ідеться про те, чи ЗДА спроможуться показати свою силу, щоб спинити комуністичну аґресію. Якби таку лінію поведінки засвоїв собі Державний Департамент, тоді американська нація і увесь вільний світ могли б бути спокійними за свою долю. Тоді комуністичний світ прийшов би до переконання, що ні мілітарною аґресією, ні „мирною коекзистенцією" він ніколи не осягне своєї мети заволодіти цілим світом.

Такими словами закінчила перевірча комісія Американського Леґіону свій звіт.

„ЗЛИТТЯ НАЦІЙ" І ПРОЄКТ НОВОГО РОСІЙСЬКОГО ПРАВОПИСУ

Впродовж кількох років у Москві працює спеціяльна Комісія при Інституті російської мови Академії Наук СССР. Її завдання — виробити нові правила правопису (ортографії) російської мови. „За кожною пропозицією комісії стоїть велика, напружена праця десятків людей", — розповідав в „Известиях" з 15 жовтня ц. р. М. Панов, заступник голови Ортографічної комісії. Здавалося б, нічого немає дивного чи підозрілого: мова живе, змінюється.

Та виявляється, що й тут діє „недріманне око". Не вдаючися до мовознавчої термінології, скажемо читачеві, що головний приціл Комісії полягає не в добрі російської мови й правопису, а в наближенні російської мови до української.

У російській совєтській літературі й періодиці що далі, то частіше зустрічаємо слова, живцем перенесені з української мови. „Девушки" вже майже зникли із сторінок московських видань, їх замінили „девчата", від нашого „дівчата". Вже й „русские парни" що далі, то частіше обертаються в „русских хлопцев" — від нашого „хлопці, хлопець, хлопчина, хлопчик". В описах російських „деревень" щораз частіше зустрічаються наші слова: замість „деревня" — село, замість „избы" — „хата", хоч як вона не подібна до чорнобокої „избы". Що це? Неграмотна плутанина? Як можна інакше визначити „дЕвчат", — не „дЕвушек" і не „дИвчат"?

Праця Ортографічної комісії у Москві підтверджує припущення, що та комісія виконує один із наказів ЦК комуністичної партії СССР відносно „злиття націй". За новим правописом росіяни мали б писати не „щЕка", а „щОка", не „вымажЬ", а як в українській мові — „вымаж", без м'якого знаку; не „жЕлтый", а „жОлтый", не „заЯц", а „заЕц" (все таки ближче до українського „заЄць"). У статті „О силе привычки", в „Известиях" з 15-го жовтня, виразно підтверджується наше припущення:

„Комісія не допускала мертвого копіювання письма інших народів, але враховувала досвід інших письмен. Зайві бар'єри не потрібні: спільність письма допоможе ще тіснішому зближенню народів".

На протести деяких російських патріотів рідної мови, в тому числі й деяких письменників, у тому ж числі органу „Ради депутатів трудящих СССР" сказано: „Їх бентежить, що нові написання . . . є українізмами. Чи це так? Дійсно, по-українськи пишуть „ніч, засць, комуна" . . .

Так, з одного боку — постійні реформи й насилування живого тіла української мови, її законів, її правопису, включно із обмеженням у вжитку закінчення „ові" в давальному відмінку (тому совєтські газети на Україні пишуть „Шевченку", глумлячись над пам'яттю Шевченка); з другого боку свідоме, плянове підтягання російської ортографії до правопису українського, а подекуди й білоруського, всупереч самій таки російській мові, її духу, — аби тільки всі „ручьи" злилися „в русском море"! Даремно якийсь Тихон Сьомущкін протестував в „Известиях" з 17-го жовтня у статті „Не краще, а гірше", проти пропонованої реформи російського правопису. Він просто не зорієнтувався, не збагнув, до чого зміряє та комісія . . .

До речі, за новим московським правописом чужі слова в російській мові втратили б свої подвійні приголосні, себто треба було б писати не „Комиссия", а КомиСия", з одним „с", не „коммунист", а „комунист" з одним „м", як того вимагає й український правопис.

Ми певні, що на працю тієї комісії звернуть увагу наші мовознавці і виступлять у пресі з докладнішими висясненнями.

Закінчуємо замітку запитом: чи є на світі якась „КомиСия", яка звернула б увагу на дикі вправи кремлівських політиків над мовами народів СССР?

Леонід Полтава

Читайте щоденник „Свободу"

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

Нарід має право знати

Гратулюю „Свободі" за хоч частинне вияснення секрету в справі неприсутности президента Линдона Б. Джансона на відкритті пам'ятника Шевченкові у Вашингтоні 27 червня 1964 р. (див „Свобода" ч. 193 з четверга 15-го жовтня 1964 р.).

Я вже давніше, на іншому місці, домагався фактів про повищу справу. Я стояв і стою на становищі, що українська громада має право знати повну правду про становище американських офіційних чинників щодо повищої справи; рівночасно наша громада має право знати, що зробив Комітет Пам'ятника Шевченкові, щоб переконати американський уряд взяти офіційну участь у відкритті пам'ятника. Українська громада, що забезпечила фінансові засоби для побудови пам'ятника й своєю масовою участю перетворила самий акт відкриття пам'ятника в історичну подію, має право знати всі факти в зв'язку з такою великою подією.

Тому мені видається, що я висловлю бажання і опінію величезної більшости української громади, домагаючися опублікування всіх матеріялів, зв'язаних з цією справою.

Рівночасно гадаю, що ми повинні знати, чому так пізно опубліковано лист Білого Дому за підписом спеціяльного асистента президента, Кенета О'Данела, щодо становища президента в справі пам'ятника Шевченкові у Вашингтоні?! Чому цей лист не був надрукований у Пропам'ятній Книзі? Кожний має право на свою власну інтерпретацію цього листа, але в той самий час кожний із нас має право знати, що такий лист існує.

Д-р Денис Квітковський
Дітройт, 20 жовтня, 1964.

Справа Миколи Колоса

До київської газети „Молодь України" юнак з Запоріжжя, Микола Колос, вислав листа, в якому нарікає на колгоспне керівництво, котре всіляко його затримує в колгоспі. Юнак хоче вчитися і заявляє про своє небажання працювати там, де систематично „ріжуть" трудодні, себто обкрадають працюючих. Вже 6 років добивається він права на навчання у високій школі.

У відповідь на той лист „Молодь України" з 10-го жовтня надрукувала інспірованого „групового листа" з підписом секретарки комсомолу колгоспу „Україна", телятниць, доярок та ін., під заголовком „Назва цьому — демагогія".

„Ми розуміли б автора статті, — сказано в тому листі, — якби він навів факти, що хтось комусь підсунув хабаря і проліз до вищого учбового закладу; не секрет, буває й таке . . ." і далі: „У нашій школі 11-ту клясу цього року закінчило 36 юнаків і дівчат. З них, — хваляться автори інспірованого листа, — 24 подали заяви з проханням прийняти в колгосп. Звичайно, вони могли б і не писати заяв, бо за статутом діти колгоспників, які стали повнолітніми, мають право на роботу в артілі. Однак, у нас заяви пишуть" . . .

Автори відповіді, нападаючи на юнака за його вислів „скрізь так", себто скрізь обкрадають колгоспників, не записуючи всі трудодні, висловлюють „віру", що „Микола не мав на меті звести наклеп на нашу дійсність. У його листі знайшла вияв психологія, — пишуть телятниці й доярки, — утриманця і споживача".

Можна припускати, що справа Миколи Колоса — поширене тепер на Україні явище, бо інакше редакція „Молоді України" не друкувала б нічого на цю тему.

С. Риндик

НЕ ПИТАЙ

(Оповів А. З.)

Ми обоєчко, жінка і я, сиділи собі, мовчали і думали . . .

Практика показала, що між нами давно вже запанував закон телепатії. Якось так виходить, що тематика наших думок, без ніякого попереднього порозуміння чи зговору, майже завсіди однакова. Різниця хіба в деякому забарвленні. Жіночі думки зраджують певний нахил до романтичного світовідчування. Жінка любить ідеалізувати речі і часом трохи фантазує. Але я — сухий, черствий натур-філософ. Ніякої романтики, ніяких мрій і взагалі ніякої поезії. І це з молодих літ.

Та цього разу сталася в законі телепатії якась поруха, і в процесі наших думок зайшла несподівана розбіжність. Жінка раптом перервала мовчанку такими словами, що не мали нічого спільного з напрямком моїх думок:

— Гов, гов! Ану, кинь ту філософію. Все одно ще нікому не вдалося додуматись, чому півні кукурікають, а ворони крякають. І тобі ця штука не вдасться. Шкода думати. Краще дозволь мені нарешті запитати тебе про одну річ.

— Як то „дозволь нарешті"? Хіба я коли забороняв тобі питати мене?

— Не забороняв, того б я не стерпіла, але дуже просив не питати.

— Я просив не питати?

— Так, Андрієчку. І багато разів. Це мене сильно здивувало.

— Ти фантазуєш, донечко! — кажу їй. — Ніколи я тебе про щось таке не просив. І навіть на думці не мав.

— Ти, Андрієчку, вже забув, бо то було давно. Ще коли ти залицявся до мене.

— А-а-а . . . ще коли залицявся! Тоді чоловік міг усяке говорити і зараз же забути. Все, що говориться під час залицяння, не рахується, до бухгальтерії не заноситься і до балянсу не втягається. Прошу взяти це до уваги.

— Але то так просто не було. Тоді ти щодня і навіть по кілька разів на день дуже просив не питати тебе. А коли ми побралися, то приблизно кожного тижня нагадував про це. А за рік чи два — кожного місяця, а потім — може раз на рік, а потім — ще рідше. Аж нарешті зовсім перестав. Уже років із десять не просиш. І я вирішила, що настав час, коли я можу спитати. Як бачиш, я довгі десятки літ шанувала твою волю і не дозволила собі ані найменшим натяком нагадати тобі про це.

— Це рішуче якась фантазія! — сказав я, докраю здивований — Або просто береш мене на баса. А про що саме я просив не питати?

— Це ціла низка речей. Ти їх виложив у своїм віршику.

— У віршику? В якім?

— Я не знаю, як він називається, тільки пам'ятаю початок. Ось він:

Не питай, чого в мене
заплакані очі,
І чого я тікаю у гай
І блукаю по нім до півночі.
Не питай! Не питай! Не питай!

Тут я розреготався:

— А бодай тобі добро було, старенька моя. Це тобі вдалося. Дотепний жарт. А звідки ти взяла, що це мій вірш?

— Ти казав.

— Фантазія! Я не міг того казати, бо це склав хтось інший, якийсь поет, а не такий профан, як я. Я тільки співав, бо тоді цю пісню співав увесь Київ — студенти і прикажчики, капітани і підпоручники, і взагалі всі закохані й незакохані. Це був модний романс. Ти помиляєшся, я не казав, що то мій вірш.

— Можливо, що помиляюсь. А шкода ілюзій! Я була певна, що це ти створив цю чудову пісню. І мені так хотілося знати, чого в тебе заплакані очі і чого ти тікаєш у гай? І я вперто думала: в який саме гай ти тікаєш? Чи в Царський Сад, що над Дніпром, чи аж у Пущу-Водицю? І так мене кортіло знати, чого ти там бідний блукав і чому тільки до півночі? Особливо доймали мене оті „заплакані очі".

— Та як вони могли тебе доймати, коли ти ніколи не бачила, щоб я мав заплакані очі?

— Бачила, Андрієчку.

— Коли?!

— Коли ти співав цю пісню. Тоді завсіди бриніли тобі на очах яскраві сльози.

— Це чиста фантазія! Я певен, що навіть сам автор цієї пісні не плакав від кохання і нікуди не тікав, і ніде не блукав.

— Та як ні, коли аж написав про це?!

— То це така поетична орнаментика, така, сказати, сухозлотиця, такі півники, що їх малюють дівчата над припічками. Поети для краси слова пускаються на всякі видумки і фальшування. І я не мав заплаканих очей, коли співав. А як часом щось таке траплялось, то напевно через нежить. За молодих літ я часто хорував на цю хоробу. А тобі могло здатися, що я плачу. Фантазія!

Тут обличчя жінки витягнулося, очі втратили свою ласкавість і стали холодними.

— Фантазія? — перекривила мене жінка. — Бачу, що ти все колишнє зводиш до фантазії. То може ще скажеш, що я фантазую, коли пригадаю тобі, як ти збирався носити мене на руках? І співав, аж захлистувався:

Ти не лякайся, що білії
ніженьки
Вмочиш у зимну росу:
Я тебе, любая, аж до
хатиноньки
Сам на руках донесу!

— Звичайно, фантазуєш! Чужі вихвалки приписуєш мені. Бо як я міг носити тебе на руках, коли ти, ніврóку, мала понад 50 кілограмів живої ваги? Мамця годувала тебе, як перепеличку, а я, бідний студент, ледве волочив за собою ноги, і не знати, про що більше думав, про харчі чи про дівчат. На обід купував собі в студентській їдальні на одну копійку кухлик молока, сідав за стіл, де стояли гори чорного хліба, і попивав те молоко, заїдаючи його двома-трьома кілограмами дарового насущного. Від цього харчу чоловік не міг носити дівчат на руках, хоч мені й хотілося обіймати їх і носити. Я тоді мріяв про кохання в найтіснішій сполуці з харчами. І навіть склав був вірша, де змалював, як то буде, коли поберемось:

Ми по шлюбі пішли на базар:
Я — господар, а ти — господиня,
Я — кохання, гаряче, як жар,
Ти — кохання, солодке, як диня.

Ми купили багато речей:
І цибулі, і круп, і квасолі,
А з твоїх многомрійних очей
Відчитав я іще: „Бараболі!".

І здійснилися сни, що я снив
Про гармонію серця і шлунку:
Я в руках провіянти носив,
А ти в мріях — меди поцілунку!

Так я уявляв собі деталі кохання. А бувши вічно голодним і безсилим, найбільше що міг зробити, то взяти тебе на спину чи в крайнім разі на каркоші і трохи потримати.

— Добре. А може ще скажеш, що я фантазую, коли пригадаю тобі, як ти просив мене помінятися з тобою серцем? І співав, хапаючись за серце:

Візьми собі моє серце,
Дай мені твоє!

Це я також фантазую?

— Ясна річ! Це ж було б подвійне душогубство. А я сам ніколи не був душогубом і не міг інших закликати до таких кривавих операцій із серцем, тим більше, що на серце я завсіди дивився і дивлюся, як на помпу, що помпує в тілі кров, а не кохання.

— Ах ти стара бандура! — вибухнула нарешті жінка, почервонівши від люті: — Показуєш мені тепер свої великі розуми, а за молодих літ хо-

(Закінчення на стор. 4-ій)

ЖОВТЕНЬ — МІСЯЦЬ ФОНДУ „ВЕСЕЛКИ". ДОПОМОЖІТЬ „ВЕСЕЛЦІ" ПРОЯСНИТИ ДУШУ УКРАЇНСЬКОЇ ДИТИНИ! ВИШЛІТЬ СВОЮ ПЕРЕДПЛАТУ І ЩЕДРУ ПОЖЕРТВУ НА ЇЇ ВИДАВНИЧИЙ ФОНД!

З НАШИХ БУДНІВ

З КАНАДИ З ДАРУНКАМИ

Добра річ мати доброго батька, а ще ліпше мати доброго, щедрого і заможного батька! Таким саме батьком — добрим, щедрим і заможним, — є наш Батько - Союз, що зафундував мені дорогу літаком, туди й назад, до славної столиці Канадійської України — Вінніпеґу, на його ж таки власний, 70-літній ювілей у тому місті.

П р а в д а, я віддячився Батькові за його дарунок, тобто на ювілейному бенкеті сказав декілька теплих слів і про Батька - Союза і про Маму - „Свободу" та й про їх, нівроку, дорослого вже синка, 445-ий Відділ УНСоюзу в Вінніпеґу. Дай Боже, щоб мої с л о в а не пішли на вітер, щоб допомогли секретареві ц ь о г о Відділу і героєві Народного Союзу, мґр. Геврикові, заасекурувати ще з парканадцять нових членів, аби мав, як то кажуть, до рівного рахунку.

А що за сердечні люди в тому Вінніпеґу! Як нас там файно вгощали, гастували, ще й дарунками обдарували! Тільки що звичай у Канаді не той самий, що був колись у Рідному Краю. В Краю, бувало, коли ви верталися з празнику, вас обдаровували на дорогу книшами. У Вінніпеґу замість книшів — дають книжки. І так дорогий мій приятель, проф. Ярослав Рудницький, подарував мені 5 своїх книжок, Всеч. о. Семен Іжик — 2, мій колишній бос, дир. Іван Тиктор, — 2 і п-ні Ольга Войценко, спасибі їй, лише одну. А тому, що деякі з книжок були такі фундаментальні й ваговиті твори, як „Історія України" видання Ів. Тиктора, то вже на летовищі у Вінніпеґу паперова торба з дарунками розпоролась, і „морська глибина" розсипалась мені в руках... Аж у літаку ввічлива стюардеса змилувалась над моєю бідою й подарувала мені міцну, фірмову торбу Трансканадійської лінії, з якою я щасливо добився до Ню Йорку.

Все ж таки виникла деяка заморока в Торонті, на митній контролі, коли урядовець в службовій шапці, глянувши критичним оком на мій багаж, спитав, що я таке таскаю.

— Презенти, — відповів я, — від приятелів у Канаді.

— А покажіть но їх, — жваво поцікавився урядовець, думаючи, мабуть, що добрі друзі обдарували мене якимись спірритуаліями.

Заглянув до торбини і махнув рукою:

— Ах, це книжки!

— В українській мові, — кажу.

І тоді рантом блиснула мені в голові думка — зробити, при цій оказії, пропаґанду українській справі!

— В нас, українців на еміґрації, кажу, м і с я ц ь ж о в т е н ь — це місяць книжки. Впродовж цього м і с я ц я ми обдаровуємо одні одних книжками в нашій рідній мові, влаштовуємо виставки книжок, доповіді, лекції . . .

— А, це дуже гарно, — промимрив у р я д о в е ц ь і прибив штемпель на торбині — знак, що багаж перевірений.

Тут добродій у червоній, ловецькій шапці, що проходив перевірку зараз по мені, сказав, коли ми вже опинились за бар'єром:

— А можна було б сховати під цими книжками двітри— пляшки до-о-оброї канадійської віскі! . . Може ви й сховали? . .

— Ні, не сховав, — зідхнув я мелянхолійно.

— От, шкода!

І к е р

Короткі вісті

● **Індійський прем'єр Лял Багадур Шастрі** виголосив радіопромову до народу, в якій вказував на несподівану загрозу від атомової зброї, що її розбудовує у себе Комуністичний Китай. Натякнувши на переворот, що стався у Москві, прем'єр Індії висловив острах, чи нові совєтські правителі захочуть продовжувати військову й економічну допомогу, що її давав Індії Хрущов.

● **Об'єднані Нації** випустили нову поштову марку, присвячену роковинам так зв. атомового договору, що обмежив дальші атомові вибухи тільки до експериментів під землею. Відомо, що хоч до того договору приступило понад 100 країн — Франція і Комуністичний Китай не приступили і переводять дальші атомові вибухи на землі та в повітрі.

Айзенгавер закликає до обережности в оцінці кремлівських подій

Геттисбурґ, Па. — Колишній президент Д. Д. Айзенгавер сказав про найновіші зміни в Кремлі, що ЗДА не повинні надто тішитися з тієї зміни, що сталася в Кремлі, звідки нагнали Хрущова, бо досі не є відомо, що ця зміна означає. Д. Айзенгавер казав, що він не має жадних інформацій розвідки про події в Москві, і говорить лише на основі часописних і радіових вісток. Колишній президент твердив, що Хрущов зовсім не думав резиґнувати і його нагле зникнення свідчить про те, що там мусить бути зміна, яка буде йти в напрямі до ЗДА або до Китаю. Деякі познаки свідчать про те, що нові московські володарі таки дбають про ріст комунізму, бо закликають до порозуміння з комуністичним Китаєм. На думку Айзенгавера, ЗДА не повинні нічого такого робити, що могло б відобрати охоту в совєтських провідників наблизитися до цієї країни. Айзенгавер не бачить в найближчих роках небезпеки від атомової бомби.

Замість квітів на могилу
св. п. д-ра ВОЛОДИМИРА БЯЛОГО
зложив 10 долярів
на видання реґіонального збірника
„Винники та колиця"
Михайло ВЛОХ

Замість квітів на могилу
сл. п. проф. ІВАНА ВЕРБЯНОГО
складаємо на НТШ 10 долярів.
С. М. ЗАПЛАТИНСЬКИЙ

ДЛЯ ВІДЗНАЧЕННЯ 40-го ДНЯ ВІД СМЕРТИ
Найдорожчого ЧОЛОВІКА і БРАТА
бл. п.
Д-ра Михайла Шахновича
будуть відслужені:
ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА І ПАНАХИДА
дня 31-го ЖОВТНЯ ц. р. (субота) о год. 10-ій рано у Православній Катедрі св. ВОЛОДИМИРА, при 160 Захід 82-га вулиця у Ню Йорку, а також
ТИХА СЛУЖБА БОЖА
дня 16 ЛИСТОПАДА ц. р. (понеділок) о год. 8 рано у Греко-Католицькій Церкві „ЧЕСНОГО ХРЕСТА" в Асторії при 37-09, 31-ій Евню, Н. Й.
До участи в тих Богослуженнях просять
ДРУЖИНА і БРАТИ

Двобій між ЗДА і СССР на Олімпійських Ігрищах ще не вирішений

Токіо. — Неофіційна першість країн за числом здобутих медаль, в якій ведуть двобій за чемпіонат ЗДА і СССР, буде правдоподібно вирішена щойно в останніх конкуренціях змагань Олімпійських Ігрищ. За станом після відбутих четвергових змагань ЗДА веде зі здобутками 16 медаль у плаванні, 14 у легкій атлетиці і 4 у веслуванні, стрілянні та важкій атлетиці, маючи разом 34 золоті, 26 срібних і 28 бронзових медаль. СССР має досі 23 золоті, 21 срібну і 33 бронзові. В четвер здобули американці лише дві медалі в каюкових змаганнях: бронзову у конкуренції одинок (Марсія Джонс) та срібну у двійках (Френсін Факс і Глоріяна Перієр). В цих же змагання каюків — одинок перше місце і золоту медалю для СССР здобула українка Людмила Хведосюк. В загальному у каюкових перегонах одержали змагуни СССР три золоті медалі. В п'яти конкуренціях гімнастів, в тому у чотирьох приладівки, атлети СССР завели, бо вибороли тільки одну золоту медалю. Цим одиноким переможцем стала українка Поліна Астахова, яка випередила у вправах на паралельному реку мадярку Каталін Макрай і Лярису Латиніну. У стрибках через коня українка Ляриса Латиніна, яка у попередніх Олімпіядах здобула вже 7 золотих медаль, спромоглася лише на срібну, коли знову перемогла її молода чешка Віра Чеславська. В гімнастиці чоловіків українець Віктор Лисицький зайняв друге місце та придбав срібну медалю для СССР у вільних вправах, а бронзові медалі для СССР здобули українці Юрій Цапенко у вправах на коні і Борис Шахлин у вправах на обручах.

Після четвергових змагань лишилися ще до вирішення першости у 23 конкуренціях у п'ятницю та у двох в суботу. Репрезентанти ЗДА сподіються ще двох золотих медаль: одної в боксі та одної за кошівку, в якій чекає їх важкий фінал з кошівкарями СССР. Спортовці СССР мають вигляди на значно більше число медаль, головно у боксі, де вони мають сім фіналістів, та у відбиванці, де їх суперниками серед жінок є японки, а в конкуренції чоловіків дружина Чехо-Словаччини. В дружинових змаганнях фехтування змагуни ЗДА, в яких складі є бувші чемпіони Мадярщини, та представники СССР залишилися у вісімці фіналістів і кожна з них може ще винести з цієї конкуренції перемогу.

В ЖАЛОБНОМУ САЛЮТІ ГЕРБЕРТОВІ ГУВЕРОВІ

Американський прапор над Капітолом у Вашингтоні спускають до половини машту для вшанування пам'яті 31-го Президента ЗДА Герберта Кларка Гувера.

Вдала виставка в Ню Йорку

Рухливий цей 64 Відділ Союзу Українок Америки в Ню Йорку. Оце знову влаштував в Українськім Народнім Домі, уже VIII. Мистецьку Виставку жіночої творчости (від 10 до 25 жовтня). І цим разом хто зна, чи не найкраща виставка. З мистецького боку — вона вартісно одноціла. Всі мисткині — учасниці, а їх є 27, із своїми 76 експонатами, вельми згідно, згармонізовано, культурно представились нашій громаді. Є тут і вершки майстерности, але й низи, зокрема початківці, у гідній формі й на добрій дорозі до вершків, до яких без праці й наполегливости не доходиться. А до того, що й широкого світу, а не забиватись у шкаралущу однієї, якої б це не було країни.

З відомих мисткинь узяли участь: М. Гарасовська-Дачишин, — що її характеризує „Буремна річка", — Костів Дарія, — її м'яке, присмне „Над річкою", — Галина Мазепа, Людмила Морозова, Ніна Мудрик-Мриц, — що промовляє до нас своєю ліричною лінією й певним кольором, — С. Омельченко-Зарицька. Увагу глядача привертають: С. Петеш, — що своєю несміливістю усе таки виявляє добру школу рисунку й відчуття кольору, — Р. Бабюк, — „Потік у Гантері", спокійна в кольориті, нахил до композиції красвиду, — Н. Стефанів, Е. Курилович-Чапельська й ін.

З усіх найкращих вибивається Зоя Лісовська. Її усі три ґваші можуть бути зразком, як, у доброго мистця, колір із рисунком мають творити повну гармонію, мають грати. Її, драматичної сили, тон є глибокий, переконливий і говорить про культуру, про широкий світ мисткині. Нагадала вона мені нашого доброго, забутого експресіоніста Анатоля Петрицького — темпераментом. Зоя Лісовська може бути добрим прикладом у мистецтві всім нашим мистцям.

М. Островерха

● **Кіностудія „Браття Ворнер"** заплатила 500,000 дол. авторці комедії „Бідний Ричард" за право фільмувати цей твір. Вона дістала готівкою 125,000 дол., стільки ж саме має дістати пізніше, а 200,000 дол. дістане як 10 відсотків від прибутків під час висвітлювання фільму.

Сварки між Хрущовим і його однопартійцями тривали від довшого часу

Москва. — Причина викинення Хрущова від влади не постала через ніч, бо сварки на большевицькій верхівці продовжувались від довшого часу — виявляють комуністи західнім обсерваторам у Москві. Гостру суперечку на Кремлі викликала вже два роки тому пропозиція Хрущова, щоб його зятя Алексея Аджубея призначити на одного з членів партійного Секретаріяту, що надалоб Аджубеєві більшої влади і поваги. Члени партійної Президії відкинули це внесення і тоді вперше закинено Хрущову „непотизм", себто призначування на високі становища в державі своїх кревних. Цей закид був одним із головних, що їх зроблено в минулому тижні в остаточній розправі проти Хрущова. Кремлівські володарі переперли теж ухвалу, щоб загострити курс проти письменників і мистців, які не хочуть триматися строгої партійної лінії, себто підпорядкувати свої твори комуністичній пропаганді. Коли Міхаїл Суслов звітував в ЦК партії про совєтсько-китайський конфлікт, то Хрущов хотів, щоб ту промову Суслова негайно надрукувати, — інші цьому спротивились і оприлюднено її щойно в місяць пізніше. Однієї промови Хрущова взагалі не оприлюднено внаслідку спротиву хрущових партійних колег. Також комунікат, що появився наприкінці останніх відвідин Леоніда Брежнєва в Східній Німеччині відбігав від становища Хрущова щодо Пейпінґу.

✝

Ділимося сумною вісткою з Ріднею і Знайомими, що 22-го жовтня 1964 року відійшов у Вічність по тяжкій операції наш Найдорожчий
МУЖ, БАТЬКО, БРАТ і ДІДУСЬ

бл. п.
МАРІЯН САВИЦЬКИЙ

проживши 75 років.

Тіло Покійного знаходиться в похоронному заведенні Литвина в Нюарку, Н. Дж., де в неділю 25-го ц. м. о год. 8-ій ввечері буде відправлена ПАНАХИДА.

ПОХОРОН відбудеться в понеділок, 26-го жовтня 1964 р. о годині 10:30 рано з похоронного заведення до церкви св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н. Дж., відтак на цвинтар Голливуд в Юніон, Н. Дж.

Горем прибиті:
ЕМІЛІЯ — дружина
ОЛЬГА й НАТАЛІЯ — дочки з чоловіками
ФЛОРЕНС ДОРОШЕНКО — сестра
і внуки

НЕ ПИТАЙ

Закінчення зі стор. 2-ої

див по світі баламутом і дурив дівчат, виспівуючи перед ними із сльозами в очу любовні серенади, і раз-у-раз хапався за серце, чи то пак за свою помпу.

— Анатомічну, — докинув я, кореґуючи термінологію.

— Мовчи! Хапався за свою помпу, а тепер кажеш мені, що я фантазую. Хто фантазує? Я чи ти? Признавайся, поки не пізно!

Я негайно признався і твердо заявив, що фантазую я, а не вона. Право етикети і бонтону вимагає часом, щоб чоловік сам на себе говорив неправду.

— Тільки не можна казати, — додав я в оборону своєї чести, — що я був баламутом, коли співав тобі ті чудові серенади. Кожна бо з тих пісень була священним фіміямом перед вівтарем богині красоти!

Ці слова вплинули приємно на жінку, і вона знову повірила в мою щирість.

— А чому тепер не співаєш? — запитала лагідним тоном із відтінком легкого докору в голосі.

— Стара бандура має висіти на кілку, а не бриніти, — відповів я сумно.

На це жінка нічого не сказала. І в хаті стало знову тихо... І кожне з нас знову внурилось у свої думки. Завдяки законові телепатії, і жінка, і я відтворювали в тих думках наші колишні почування, від їх буйного початку до їх щасливого кінця. І як завсіди, так і тепер жінчині спогади мали романтичне забарвлення, мої — натурфілософічні. Жінка думала як колись виглядали шлюбні сукні, а як тепер, а я бив собі голову над тим, звідки береться почуття кохання і куди воно дівається. З погляду фізикального це є певна форма кінетичної енерґії. А ми знаємо, що енерґія і матерія переходять одно в одне, зберігаючи свою сукупну цілість. Це основний постулят теорії Айнштайна, прийнятої цілим світом, окрім Ґітлера. Тому не дивниця, що я раз-у-раз питаю себе, з якої матерії вилонюється кохання і в яку воно переходить. А жінка, чуючи це, усміхається й каже:

— У сто разів краще робить той, що кохає, аніж той, що питає, звідки береться кохання і куди воно дівається.

І глузливо додає:

— Не питай!

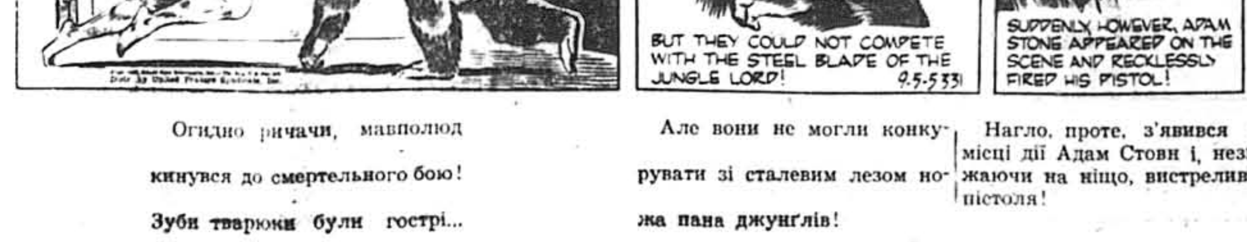
(Кінець)

Короткі вісті

● **Суд у Відні** звільнив від вини австрійського інспектора поліції Карля Зільбербауера, оскарженого у тому, що він арештував був в 1944 році в Амстердамі Анну Франк, що її щоденник, знайдений після її смерти в кацеті в Бельзені, прославив її ім'я. Батько Анни Франк, який залишився в живих, як одинокий з цілої своєї родини, винищеної нацистами, ствердив, що Зільбербауер дійсно виконував тільки даний йому згори наказ та що він поводився у відношенні до арештованих тоді жидів коректно.

● **Міжнародний Телекомунікаційний Союз** скликав у Женеві конференцію, на яку запросив 56 европейських і африканських країн для обміркування справ радіо-комунікації. Але близько 30 африканських країн використали нагоду для чергової політичної демонстрації проти Південно-африканського Союзу і Португалії: їхні делеґати вийшли з залі на знак протесту проти приявности також тих двох країн. В реакції — делеґати західньо-европейських країн вийшли наступного дня з залі, запротестувавши проти зловживання аполітичною конференцією для політичних цілей.

ТАРЗАН, ч. 5331. Постріл Адама Стовна!

Огидно ричачи, мавполюд кинувся до смертельного бою! Зуби тварюки були гострі...

Але вони не могли конкурувати зі сталевим лезом ножа пана джунґлів!

Нагло, проте, з'явився на місці дії Адам Стовн і, незважаючи на ніщо, вистрелив із пістоля!